

ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการ
สังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนาดูน จังหวัดบุรีรัมย์

The Relationship Between The Potential of The Elderly and
Satisfaction with The Provision of Social Welfare for The Elderly of
Phu Khue Subdistrict Administrative Organization, Chalempurakiat
District, Suraburi Province

ชลิดา แสนวิเศษ*
Chalida Sanwiset

Received: September 21, 2025 Revised: October 10, 2025 Accepted: October 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนาดูน จังหวัดบุรีรัมย์ 2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคม 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม และ 4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด จำนวน 328 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน รวม 57 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ด้านเศรษฐกิจและรายได้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสุขภาพและการดูแล ขณะที่ด้านกิจกรรมสังคมและการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3. ศักยภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมอย่างมีนัยสำคัญ

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Assistant Professor, Public Administration Program, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author's Email: chalida.s@lawasri.tru.ac.th

ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านสุขภาพจิตมีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด และ 4. แนวทางการพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุควรเน้นการบูรณาการในหลายมิติ ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ สังคม และภูมิปัญญา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ยั่งยืน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, สวัสดิการสังคม, ศักยภาพผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบลพุด

Abstract

The purposes of this research were: 1. to study the potential factors of the elderly in Phu Khae Subdistrict Administrative Organization, Chalermpkrakiat District, Saraburi Province; 2. to examine the satisfaction level of the elderly toward the provision of social welfare; 3. to investigate the relationship between the potential factors of the elderly and their satisfaction with the provision of social welfare; and 4. to propose guidelines for improving social welfare provision for the elderly. The population consisted of 328 elderly people aged 60 years and above whose names were registered in the civil registry of Phu Khae Subdistrict. The sample group comprised 180 respondents, selected by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire divided into three parts with a total of 57 items. The reliability coefficients were 0.88 and 0.91. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The results revealed that: 1. the overall potential of the elderly was at a high level, with mental health scoring the highest mean, while the economic and income aspect scored the lowest; 2. the overall satisfaction of the elderly with social welfare provision was at a high level, with health and care receiving the highest mean, whereas social and learning activities were rated the lowest; 3. the potential of the elderly was positively correlated with their satisfaction toward social welfare provision at a statistically significant level of .05, with mental health showing the strongest correlation; and 4. the proposed guidelines emphasized an integrated approach across multiple dimensions—physical health, mental health, economy, society, and wisdom—through the participation of families, communities, and local administrative organizations, in order to sustainably enhance the quality of life of the elderly.

Keywords: Satisfaction, Social Welfare, Elderly Potential, Phu Khae Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

สถานการณ์ประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยได้ผ่านจุดเปลี่ยนสำคัญเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) ตั้งแต่ พ.ศ. 2564 โดยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2568) สถิติล่าสุดจากสำนักงานสถิติแห่งชาติแสดงให้เห็นถึงความท้าทายด้านการพึ่งพิงที่เพิ่มขึ้น โดยอัตราส่วนพึ่งพิงผู้สูงอายุในปัจจุบันอยู่ที่ 31 : 100 หมายความว่าประชากรวัยทำงาน จำนวน 100 คน จะต้องรับผิดชอบและดูแลผู้สูงอายุทั้งหมด 31 คน ข้อมูลจากสำนักงานงบประมาณชี้ให้เห็นว่า ในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ 2553 - 2566) รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปแล้ว 873,711 ล้านบาท โดยจำนวนผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยอยู่ที่ 6.89% ต่อปี ซึ่งสะท้อนถึงภาระทางเศรษฐกิจและสังคมที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และความต้องการด้านสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุ

แนวคิดเรื่องศักยภาพของผู้สูงอายุ (Elderly Potential) เป็นมิติสำคัญที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในแวดวงวิชาการและการจัดนโยบายสาธารณะ องค์การอนามัยโลกได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมองผู้สูงอายุในมุมมองเชิงบวก ที่ไม่ใช่เป็นเพียงภาระของสังคม แต่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ (World Health Organization, 2015) ศักยภาพของผู้สูงอายุสามารถพิจารณาได้ในหลายมิติ ได้แก่ มิติสุขภาพกายและสุขภาพจิต มิติเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางการเงิน มิติสังคมที่ครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน และมิติภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ (ศิริประภา หล้าสิงห์ และคณะ, 2564) การศึกษาเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในมิติต่าง ๆ เหล่านี้ ในระดับสูง มักจะมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การเข้าถึงบริการ และการใช้ประโยชน์จากสวัสดิการสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีศักยภาพจำกัด (Tangchonlatip et al, 2019) ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการรับรู้ความเป็นธรรม (Equity Theory) และทฤษฎีการคาดหวัง (Expectancy Theory) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีศักยภาพสูงในด้านต่าง ๆ อาจมีความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการที่สูงขึ้น และมีความสามารถในการประเมินและเปรียบเทียบบริการได้อย่างละเอียดมากกว่าผู้ที่มีศักยภาพจำกัด

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีบทบาทสำคัญในฐานะหน่วยงานท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับชุมชนและรับผิดชอบต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยตรง ทั้งในเชิงโครงสร้าง เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดระบบประกันสุขภาพ และในเชิงคุณภาพ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การจัดกิจกรรมสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน (เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ, 2562) กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ โดยมีกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชมรมผู้สูงอายุเป็นแกนหลักในการดำเนินงานในรูปแบบ "หุ้นส่วนในงานพัฒนาด้านผู้สูงอายุ" ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้นโยบายการบริหารจัดการแบบบูรณาการที่เน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในระดับต่าง ๆ การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า มีปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายประเด็น ได้แก่ การขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ

สวัสดิการทางสังคม การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และความเหลื่อมล้ำทางสถานะ สิทธิ และโอกาสในการได้รับสิทธิ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาความแตกต่างด้านศักยภาพและผลกระทบต่อ การรับรู้คุณภาพบริการ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2568)

จากข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด (2567) พบว่า ตำบลพุดมีผู้สูงอายุจำนวน 328 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.7 ของประชากรทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขายรายย่อย ผู้สูงอายุร้อยละ 62 ยังสามารถดูแลตนเองได้ ขณะที่ร้อยละ 38 ต้องพึ่งพาครอบครัวหรือผู้ดูแลบางส่วน องค์การบริหารส่วนตำบลพุด ได้ดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมในหลายด้าน ได้แก่ ด้านรายได้และการสนับสนุน เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุในชุมชน ด้านสุขภาพ โดยร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปีและโครงการผู้สูงอายุสุขภาพดี ด้านกิจกรรมสังคมและการเรียนรู้ ผ่านชมรมผู้สูงอายุและศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การเข้าร่วมโครงการจิตอาสาและกิจกรรมทางศาสนา และด้านการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดความรู้ด้านหัตถกรรมและเกษตรกรรมแก่เยาวชนในพื้นที่ ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่าตำบลพุดมีระบบสวัสดิการสังคมที่หลากหลาย แต่ยังคงมีความแตกต่างด้านศักยภาพ และการเข้าถึงสวัสดิการระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรศึกษาอย่างลึกซึ้ง

พื้นที่ตำบลพุด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เป็นพื้นที่ที่สะท้อนลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางประชากรแบบผสมผสานระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท มีผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายทั้งในด้านศักยภาพและสถานะทางเศรษฐกิจสังคม ประกอบด้วยผู้สูงอายุที่ยังคงมีศักยภาพสูงและสามารถดูแลตนเองได้ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอย่างแข็งขัน ควบคู่ไปกับผู้สูงอายุกลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านสุขภาพ รายได้ และการเข้าถึงบริการ ความแตกต่างเหล่านี้อาจส่งผลต่อทัศนคติ การรับรู้ และระดับความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้ในลักษณะที่ต่างกัน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลพุด จึงเป็นการศึกษาที่มีคุณค่าทางวิชาการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายสาธารณะได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความต้องการและการรับรู้ของผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการออกแบบและปรับปรุงระบบสวัสดิการให้สอดคล้องกับความหลากหลายของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการจัดสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม และสามารถสร้างความพึงพอใจสูงสุดแก่ผู้รับบริการในทุกกลุ่มอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลพยุห์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพยุห์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

สมมติฐานการวิจัย

H1: ศักยภาพด้านสุขภาพกายของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

H2: ศักยภาพด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

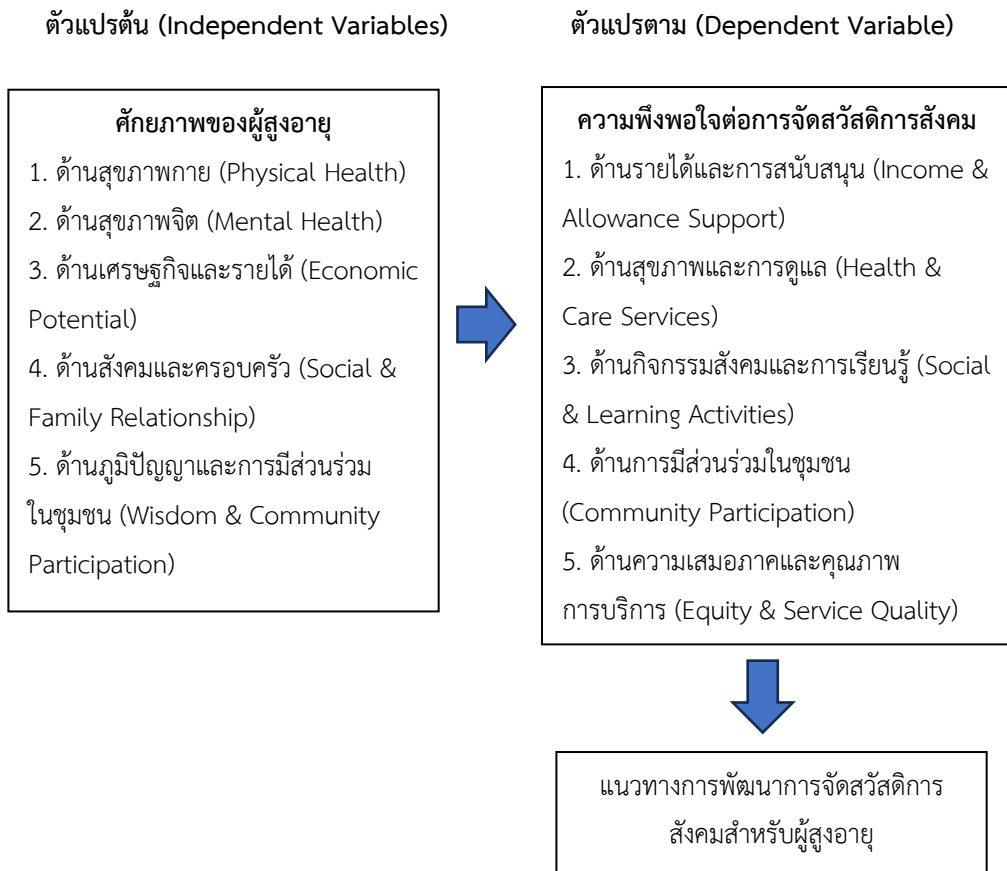
H3: ศักยภาพด้านเศรษฐกิจและรายได้ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

H4: ศักยภาพด้านสังคมและครอบครัวของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

H5: ศักยภาพด้านภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

H6: ศักยภาพโดยรวมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนครหลวงพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยอ้างอิงข้อมูลประชากรจากทะเบียนราษฎรล่าสุดขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีผู้สูงอายุทั้งสิ้น 328 คน (ข้อมูลปี พ.ศ. 2567, องค์การบริหารส่วนตำบลพุด, 2567) ประชากรกลุ่มนี้ถูกกำหนดเป็นประชากรเป้าหมาย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดสวัสดิการสังคมในพื้นที่ และสามารถสะท้อนระดับศักยภาพ ตลอดจนความพึงพอใจต่อการได้รับสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด โดยกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือก คือ ต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ปี

และสามารถสื่อสารให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่แทนประชากรเป้าหมายได้จริง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากประชากรทั้งหมด 328 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 คน การเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ทำให้ผู้สูงอายุแต่ละคนมีโอกาสถูกเลือกเท่าเทียมกัน และมีการกระจายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด เพื่อสะท้อนสภาพที่แท้จริงของผู้สูงอายุในพื้นที่ได้อย่างครบถ้วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยและวัตถุประสงค์ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามปลายปิด จำนวน 7 ข้อ เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวใช้เพื่อจำแนกลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด และนำไปใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกลุ่มย่อยของกลุ่มตัวอย่างในภายหลัง

ตอนที่ 2 ศักยภาพของผู้สูงอายุเป็นข้อคำถามปลายปิดในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ/รายได้ สังคมและครอบครัว และภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด ข้อคำถามตอนนีได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และเมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุ 30 คน พบว่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.88 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเป็นข้อคำถามปลายปิดลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ รายได้และการสนับสนุน สุขภาพและการดูแลสุขภาพ สังคมและการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในชุมชน และความเสมอภาคและคุณภาพการบริการ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเช่นเดียวกับตอนที่ 2 คือ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และจากการทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุ 30 คน พบว่า ความเชื่อมั่นของตอนนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.91 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การประสานงานและขออนุญาตผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตจากองค์การบริหารส่วนตำบลพุดและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุในพื้นที่ และได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการประสานงาน

3.2 การแจกและตอบแบบสอบถามผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว แจกให้กับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 180 คน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบอย่างชัดเจน กรณีที่ผู้สูงอายุไม่สามารถอ่านหรือเขียนได้ ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยจะอ่านข้อคำถามและบันทึกคำตอบแทน

3.3 การตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากเก็บแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลทุกฉบับ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์พร้อมนำไปวิเคราะห์ทางสถิติในขั้นตอนต่อไป

3.4 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาโดยอาศัยข้อมูลจากสองส่วนหลัก ได้แก่ 1) ผลการวิจัยเชิงปริมาณจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 – 3 โดยเน้นมิติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำหรือมีความสัมพันธ์เชิงลบสำคัญ ซึ่งสะท้อนประเด็นเชิงนโยบายสำคัญ และ 2) การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล เช่น World Health Organization (2015) และกรมกิจการผู้สูงอายุ (2568) เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็น “ข้อเสนอเชิงแนวทาง” ที่สอดคล้องกับบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด โดยพิจารณาความเป็นไปได้เชิงทรัพยากรและผลกระทบเชิงสังคมเป็นสำคัญ แนวทางที่ได้ยังผ่านการตรวจสอบความสมเหตุสมผลโดยเปรียบเทียบกับผลการวิจัยและแนวทางในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียง เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งระดับศักยภาพของผู้สูงอายุและระดับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมในแต่ละด้านและภาพรวม ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

ใช้สถิติอนุมานเพื่อตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แบบสองหางเลือก (Two-tailed Test)

4.3 การตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้นของข้อมูล

ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลสำหรับการใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยพิจารณาความเป็นข้อมูลระดับเชิงช่วงโดยประมาณของคะแนนมาตราส่วนลิเคิร์ต การกระจายคะแนน และค่าผิดปกติ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลมีความสมเหตุสมผลต่อการวิเคราะห์ทางสถิติ

4.4 การทดสอบสมมติฐาน

ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมใช้สถิติค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เกณฑ์การแปลความหมายค่าสหสัมพันธ์ (r) ดังนี้

0.90 – 1.00 หมายถึง เกือบสมบูรณ์

0.70 – 0.89 หมายถึง สูงมาก

0.50 – 0.69 หมายถึง สูง

0.30 – 0.49 หมายถึง ปานกลาง

0.10 – 0.29 หมายถึง น้อย

0.00 – 0.09 หมายถึง ไม่มีถึงน้อยมาก

เครื่องหมายบวก (+) หรือ ลบ (-) แสดงทิศทางของความสัมพันธ์ โดยการพิจารณาความมีนัยสำคัญทางสถิติใช้ค่า $p < .05$

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนครหลวง จังหวัดสระบุรี ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนครหลวง จังหวัดสระบุรี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด

ด้านศักยภาพของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการประเมิน
1. สุขภาพกาย	4.05	0.60	มาก
2. สุขภาพจิต	4.35	0.52	มากที่สุด
3. เศรษฐกิจและรายได้	3.68	0.66	มาก
4. สังคมและครอบครัว	4.20	0.55	มาก
5. ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม	4.15	0.58	มาก
ภาพรวมศักยภาพผู้สูงอายุ	4.12	0.57	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ศักยภาพของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สุขภาพจิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.52) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านสังคมและครอบครัว ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.55) และด้านภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.58) ขณะที่ด้านสุขภาพกายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.60) ส่วนด้านเศรษฐกิจและรายได้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.66) ซึ่งอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในพื้นที่มีศักยภาพด้านจิตใจและสังคมที่ดี แต่ยังคงต้องการการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่มั่นคงมากขึ้น

2. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบล พุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ

ด้านความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการประเมิน
1. รายได้และการสนับสนุน	4.22	0.59	มาก
2. สุขภาพและการดูแล	4.40	0.54	มาก
3. กิจกรรมสังคมและการเรียนรู้	4.18	0.61	มาก
4. การมีส่วนร่วมในชุมชน	4.35	0.57	มาก
5. ความเสมอภาคและคุณภาพการบริการ	4.28	0.55	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจ	4.29	0.57	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สุขภาพและการดูแล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.54) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในชุมชน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.57) และ ความเสมอภาคและคุณภาพการบริการ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.55) ส่วนด้านรายได้และการสนับสนุน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.59) และ กิจกรรมสังคมและการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแคในทุกด้านโดยเฉพาะการดูแลด้านสุขภาพและการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม

ด้านศักยภาพของผู้สูงอายุ	r	Sig. (p)	ระดับความสัมพันธ์
1. สุขภาพกาย	0.412	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลาง
2. สุขภาพจิต	0.528	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลางค่อนข้างสูง

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม (ต่อ)

ด้านศักยภาพของผู้สูงอายุ	r	Sig. (p)	ระดับความสัมพันธ์
3. เศรษฐกิจและรายได้	0.367	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลาง
4. สังคมและครอบครัว	0.493	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลางค่อนข้างสูง
5. ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม	0.451	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลาง
ศักยภาพรวมกับความพึงพอใจรวม	0.537	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกค่อนข้างสูง

จากตาราง 3 พบว่า ศักยภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวมมีค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.537 แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สุขภาพจิต มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.528$) รองลงมา คือ สังคมและครอบครัว ($r = 0.493$) และ ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม ($r = 0.451$) ส่วนสุขภาพกาย ($r = 0.412$) และ เศรษฐกิจและรายได้ ($r = 0.367$) แม้จะมีค่าน้อยกว่า แต่ก็ยังอยู่ในระดับปานกลางและมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสิ้น ผลการวิเคราะห์นี้ชี้ว่าผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในด้านจิตใจและสังคมสูง มักมีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมในระดับที่สูงกว่าด้วย

4. ผลการสังเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 – 3 ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาสังเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยอ้างอิงจากมิติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม (รายละเอียดแนวทางเชิงปฏิบัติได้นำเสนอไว้ในส่วนข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุดแคโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิตและด้านสังคมและครอบครัวที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในพื้นที่มีทัศนคติที่ดี รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนได้ดี ขณะเดียวกัน ด้านเศรษฐกิจและรายได้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น สะท้อนถึงการพึ่งพารายได้จากเบี้ยยังชีพหรือครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งตรงกับการศึกษาของ มะลิ โพธิพิพม์ และคณะ (2566) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ด้านสุขภาพมีผลต่อพลังสุขภาพจิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ และกับการศึกษาของ กนกภรณ์ ทองคุ้ม และคณะ (2564) ในบทความ “พลังสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ: แนวคิดและแนวทางการเสริมสร้างพลังสุขภาพจิต” ซึ่งระบุว่า สุขภาพจิต ที่แข็งแรงและการได้รับการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ จากผลเหล่านี้ สามารถอภิปรายได้ว่า ถึงแม้ผู้สูงอายุในพื้นที่จะมีศักยภาพด้านจิตใจและสังคมที่แข็งแรง ซึ่งเป็นจุดแข็งสำคัญ แต่ยังมีช่องว่างในด้านเศรษฐกิจที่อาจลดทอนศักยภาพโดยรวม ดังนั้น การพัฒนาเชิงนโยบาย ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทางเศรษฐกิจควบคู่

ไปกับการเสริมสร้างสังคมและสุขภาพจิต เพื่อให้ศักยภาพของผู้สูงอายุกลายเป็นศักยภาพที่ “สมบูรณ์” และสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงตามวัยได้ดียิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการดูแลสุขภาพและการมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการได้รับบริการด้านสุขภาพที่เข้าถึงง่ายและมีคุณภาพ ตลอดจนโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่ช่วยสร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจในตนเอง ขณะที่ด้านรายได้และกิจกรรมสังคมบางประการยังอยู่ในระดับต่ำกว่า แต่ก็ยังอยู่ในเกณฑ์ “มาก” เช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนว่าผู้สูงอายุยังมองว่าสวัสดิการที่รัฐและท้องถิ่นจัดให้นั้นตอบสนองต่อความต้องการในภาพรวมได้ค่อนข้างดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ นครกาญจน์ สุขเวชกรกิจ และ ดำเกิง อัสวสุนทรางกูร (2564) ที่ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาล พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการได้รับบริการสุขภาพและการสนับสนุนด้านรายได้ในระดับสูง และยังใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2557) ที่รายงานว่าผู้สูงอายุพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมสังคมและการดูแลสุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและไม่ถูกทอดทิ้ง ผลลัพธ์เหล่านี้ชี้ว่าความพึงพอใจของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับการทำงานท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งในเชิงสุขภาพและการมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าความพึงพอใจของผู้สูงอายุในพื้นที่วิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในการจัดสวัสดิการสังคม แต่เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น ควรพัฒนามาตรการด้านรายได้และการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในระยะยาว

3. ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะศักยภาพด้านสุขภาพจิตและด้านสังคมและครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพจิตดีและมีเครือข่ายครอบครัวหรือชุมชนที่เข้มแข็ง มักรับรู้สวัสดิการที่ได้รับมีคุณค่าและเพียงพอ ขณะที่ด้านเศรษฐกิจและรายได้ แม้จะมีความสัมพันธ์ต่ำกว่า แต่ก็ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีผลต่อการประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ นริสา วงศ์พนารักษ์ และ สายสมร เฉลยภิตติ (2557) ที่พบว่า ศักยภาพด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน และใกล้เคียงกับงานของ ณัฐนิชย์ กลิ่นสุคนธ์ และคณะ (2567) ซึ่งรายงานว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมและการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวส่งผลต่อความสุข และความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลเหล่านี้ตอกย้ำว่า ศักยภาพในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านจิตใจและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนออกมาเป็นความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่รัฐและท้องถิ่นจัดให้

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แต่ยังเพิ่มความพึงพอใจต่อระบบสวัสดิการที่ได้รับด้วย การจัดสวัสดิการจึงควรมุ่งพัฒนาเชิงองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของผู้สูงอายุ

4. ผลการวิจัยชี้ว่า แม้โดยรวมผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุแคจะมีความพึงพอใจและศักยภาพในหลายด้านอยู่ในระดับสูง แต่ในด้านเศรษฐกิจและรายได้ยังคงเป็นจุดอ่อนที่ต้องได้รับการดูแลอย่างเร่งด่วน เนื่องจากผู้สูงอายุหลายรายยังพึ่งพาเบี้ยยังชีพหรือการสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งหากไม่มีแผนส่งเสริมรายได้เสริม อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกรับผิดชอบและต่อเนื่องของความพึงพอใจต่อสวัสดิการ นอกจากนี้ การมีบทบาทและการมีส่วนร่วมในชุมชนในการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุเอง ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทรী สุวรรณรงค์ และคณะ (2567) ที่ศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ซึ่งระบุว่าหน่วยงานท้องถิ่นที่มีการประสานงานที่ดีระหว่างภาครัฐ ครอบครัว และองค์กรชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการในด้านสุขภาพจิตและการมีส่วนร่วมได้ดีกว่าในด้านที่เกี่ยวกับรายได้และการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า การแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส มีค่าเฉลี่ยในความต้องการมากที่สุด

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมควรเน้นทั้งการเสริมสร้างรายได้เสริมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ (เช่น งานฝีมือ กิจกรรมเชิงรายได้ในชุมชน) พร้อมทั้งการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบทุน กองทุนสนับสนุนหรือช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ควรมีการออกแบบบริการสวัสดิการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Design) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทในการกำหนดสิ่งที่ต้องการจริง ๆ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและส่งเสริมความยั่งยืนของการจัดสวัสดิการในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยด้านศักยภาพและความพึงพอใจของผู้สูงอายุ พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุแคควรเน้นการบูรณาการในหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ สังคม และภูมิปัญญา โดยใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ยั่งยืน ดังนี้

1. ในด้านสุขภาพ ควรมีการจัดบริการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างทั่วถึง รวมทั้งพัฒนาระบบดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเชิงรุก เช่น การให้บริการแพทย์เคลื่อนที่และการส่งเสริมกิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการเกิดภาวะพึ่งพิงและยกระดับคุณภาพชีวิต ในด้านสุขภาพจิต ควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างพลังใจ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มสนทนาบำบัด และกิจกรรมด้านศาสนาหรือจิตวิญญาณ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. ในด้านเศรษฐกิจและรายได้ แนวทางที่สำคัญคือ การส่งเสริมอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวัย เช่น งานหัตถกรรม การเกษตรขนาดเล็ก หรือการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กลายเป็นอาชีพ รวมถึงการสนับสนุนกองทุนผู้สูงอายุและการสร้างตลาดชุมชนเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพิงรายได้จากครอบครัวหรือเบี้ยยังชีพเพียงอย่างเดียว

3. ในด้านสังคมและครอบครัว ควรจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในกิจกรรมสันทนาการและกิจกรรมเชิงวิชาการ ตลอดจนการสนับสนุนให้บุตรหลานเข้ามามีส่วนร่วมดูแลผู้สูงอายุเพื่อสร้างความใกล้ชิดภายในครอบครัว ขณะที่ด้านภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้และวิทยากรภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งบูรณาการความรู้ท้องถิ่นเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการสืบทอดและสร้างคุณค่าแก่ผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. การขยายพื้นที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุดะ ดังนั้น การทำวิจัยครั้งต่อไปควรขยายไปยังพื้นที่อื่นในจังหวัดสระบุรี หรือจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบและเห็นภาพรวมของศักยภาพและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่หลากหลายมากขึ้น

2. การใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) แม้งานวิจัยครั้งนี้เน้นเชิงปริมาณเป็นหลัก แต่การทำวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะจากผู้สูงอายุโดยตรง

3. การศึกษาเชิงปัจจัยเชิงสาเหตุ (Causal Research) งานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการหาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพกับความพึงพอใจ การวิจัยในอนาคตควรออกแบบเพื่อทดสอบเชิงสาเหตุ เช่น การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) หรือการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อยืนยันความสัมพันธ์และสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกภรณ์ ทองคุ้ม, นริสรา พิงโพธิ์สม, และนันท์ชัตลันท์ สกุลพงศ์. (2564). พลังสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ: แนวคิดและแนวทางการเสริมสร้างพลังสุขภาพจิต. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 29(1), 105 – 116. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Nubuu/article/view/250260>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2568). *บทบาทและภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ*. <https://www.dop.go.th/>
- เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ. (2562). นวัตกรรมนโยบายสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออก. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 9(1), 161 – 186. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/papojournal/article/view/228570>
- นงคราญ สุขเวชกรกิจ และ ดำเกิง อัสวสุนทรางกูร. (2564). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 4(1), 39 – 51. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru/article/view/252574>
- นริสา วงศ์พนารักษ์ และ สายสมร เฉลยกิตติ. (2557). คุณภาพชีวิต: การศึกษาในผู้สูงอายุไทย. *Journal of Royal Thai Army Nurses*, 15(3), 64 – 70. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/30230>
- ณัฐนิชย์ กลิ่นสุคนธ์, พนารัตน์ เจนจบ, ณัฏฐวรรณ คำแสน, ศรีนยา พลสิงห์ชาญ, และสมตระกูล ราศิริ. (2567). การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เครือข่ายทางสังคมและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก. *วิจัยการพยาบาลและวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 16(1), 1 - 17. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/unc/article/view/e267411/e267411>
- มะลิ โพธิ์พิมพ์, ภัษภิชญ์ พลศรีประดิษฐ์, สุชาติ บุญยภากร, จีรภา บุญยภากร, ลัญช์ชยา เขตบำรุง, จุน หน่อแก้ว, วรรัตน์ สังวะลี, และวาสุกรี เขวงกุล. (2566). การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยอื่น ๆ ต่อพลังสุขภาพจิตผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี*, 17(2), 143 – 152. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JHR/article/view/260277/179201>
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2568). *Population of Thailand, 2025* (Vol. 34: January 2025). <https://ipsr.mahidol.ac.th/en/population-gazette/>
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *Journal of Southern Technology*, 7(1), 73 – 82. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/83475

- สุนทรี สุวรรณรงค์, วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์, และวราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง. (2567). การจัดสวัสดิการสังคม สงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 15(1), 33 – 48. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/article/view/271577>
- ศิริประภา หล้าสิงห์, สุมัทนา กลางคาร, และศิรินาถ ตงศิริ. (2564). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 6(2), 29 – 40. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/ajcph/article/view/247367>
- องค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ. (2567). ข้อมูลชุมชน: จำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล. <https://www.phukae.go.th/Pages/ci>
- Tangchonlatip, K., Chamrathirong, A., & Lucktong, A. (2019). The Potential for Civic Engagement of Older Persons in The Ageing Society of Thailand. *Emerald Insight*, 8(2), 147 – 165. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jhr-08-2018-0083/full/html>
- Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd Edition). Harper and Row.
- World Health Organization. (2015). *World Report on Ageing and Health*. WHO Press. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/186463>

